

Fire biblioteker – fire universiteter – ét forskningsregistreringssystem

Af Thøger Kristensen, Tove Bang og Adrian Price

Bibliotekerne ved Handelshøjskolen i Århus, Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, Roskilde Universitet og Aalborg Universitet har valgt software-systemet PURE som platform for registrering og formidling af forskning og forskningspublikationer fra deres respektive universiteter.

Thøger Kristensen
Accessionschef
Aalborg Universitetsbibliotek
tk@aub.aau.dk

Tove Bang
Overbibliotekar
Handelshøjskolen i Århus
toba@asb.dk

Adrian Price
Bibliotekskonsulent
Danmarks Veterinær- og Jordbrugsbibliotek
ap@kvl.dk

Med DEF-støtte i ryggen og forhåbentlig flere PURE-installationer på vej på andre forskningsinstitutioner håber vi at kunne være med til at sætte nye standarder for bibliotekernes aktive indsats for at bringe institutionernes forskning ud over rampen.

Baggrund

Mange forskningsbiblioteker har traditionelt haft ansvaret for forskningsregistrering med henblik på dataindsamling til universiteternes årsberetninger m.m. Opgaven er blevet løst på god bibliotekarisk vis – og MARC-poster registreret i bibliotekssystemer, og supplerende data er periodisk blevet overført til en national fællesbase, Den Danske Forskningsdatabase (DDF).

Behovet for dokumentation og formidling af forskning er højaktuelt. Behovet for adgang til at kunne foretage benchmarking, forskningsevaluering og indsamle sammenlignelige nøgletal og data er mere aktuelt end nogensinde før. Det stiller samtidig en række nye krav til forskningsregistreringen:

- data skal registreres én gang og kunne genbruges
- registreringen skal være opdateret helt frem til den allernyeste forskning
- forskningspublikationer skal gerne være registreret, allerede før de udgives i tidsskrifter etc.
- publikationerne forventes at være tilgængelige i fuldttekst direkte fra databasen

- data skal kunne anvendes direkte i den daglige kommunikation mellem universitet og presse, erhvervsliv, ministerium og den øvrige omverden
- data skal uden videre kunne leveres som udtræk til universitetets og eksterne portalers forskellige webgrænseflader uden behov for besværlige konverteringer
- data skal kunne udveksles med og høstes fra forskningsmiljøer i ind- og udland

På samme tid har forskningsbibliotekerne taget den internationale diskussion om "institutional repositories" til sig. Det er en del af bibliotekernes service-rolle over for universiteterne at sørge for såvel registrering af forskningsproduktion som formidling og langtidsbevaring. Disse roller giver universiteter og biblioteker en mulighed for at fravriste de videnskabelige forlag noget af den oligopolitiske magt over den videnskabelige kommunikation som de har tiltaget sig, hvorved presset på bibliotekernes materialebudgetter lettes.

PURE

Aalborg Universitetsbibliotek tog i perioden 1998-2001 flere gange tilløb til etableringen af Videnbase Nordjylland (VBN) [2]. Efter at have afprøvet flere forskellige platforme og tilsvarende forskellige IT-leverandører fik AUB etableret et udviklingssamarbejde med et nystartet IT-firma, Atira. Kravet til udviklerne var, at der på basis af Java-baseret open source software skulle bygges et administrations-interface

og en brugergrænseflade til VBN. Systemet skulle opbygges i en flerlagsarkitektur, hvor de forskellige lag kommunikerer via en åben XML/SOAP-protokol.

Formålet var kort fortalt at få opbygget et system, der var åbent for videre udvikling af ny funktionalitet, efterhånden som behovene herfor måtte opstå for integration med forskellige databaser og brugergrænseflader. Det skulle samtidig være et system, som man havde en vis chance for at kunne bygge videre på, selvom det uforudsete skulle ske, at det blev nødvendigt at skifte leverandør.

PURE baserer sig netop på decentral inddatering direkte i databasen. Forskerne selv eller den ansvarlige for registrering i det pågældende bibliotek inddaterer metadata om publikationen og projektet og vedlægger eventuelt fuldtekstdokumenter. Via en rollefordeling blandt de administrative brugere og med et administrativt workflow indbygget i systemet rettes data til og godkendes afslutningsvis. Men straks efter den indledende indtastning er data gjort synlige i brugergrænsefladen, så de administrative detaljer ikke sinker offentlighedsindsigten og synlighedsindsigten af institutionens nyeste forskning.

Fælles standarder

PURE-bibliotekerne anvender selve "PURE kernen" i flere løsningsssammenhænge. Data gemmes i forskellige typer databaser, systemet kan integreres med eksisterende personaledatabaser, og data kan tilgængeliggøres via forskellige typer

Samarbejdet mellem de fire universitetsbiblioteker udmønter sig også mere konkret, idet vi har erkendt, at der er penge at spare ved at samarbejde og ved at følge fælles standarder.

af brugergrænseflader i bibliotekerne eller for eksempel via universiteternes content management systemer og via web services.

Samarbejdet mellem de fire universitetsbiblioteker udmønter sig også mere konkret, idet vi har erkendt, at der er penge at spare ved at samarbejde og ved at følge fælles standarder. PURE-bibliotekerne (og Københavns Universitet) har derfor etableret en fælles arbejdsgruppe, der har fået til opgave at udarbejde en fælles standard for registrering af forskningspublikationer. Gruppen har fremsat et forslag om kategorisering af publikationstyper, idet dette sætter rammerne for blandt andet inddateringsformularer, inddateringsrutiner, eksportformater og visningsformater. Gruppen fremsætter i løbet af foråret også et forslag til et fælles metadataformat for forskningspublikationer. I løbet af 2005 vil gruppen desuden tage hul på udarbejdelsen af en ny fælles praksis for registrering af forskningsprojekter.

Det er vores håb, at ikke mindst initiativet til etablering af fælles standarder på området vil blive udfoldet yderligere i samarbejde med øvrige interessenter, så slutresultatet kan blive en ny national standard for registrering af forskningspublikationer.

Rektorkollegiet ved de danske universiteter arbejder sideløbende på at udforme et antal nøgletal for universitetssektoren. ”Nøgletalsprojektet”, som det benævnes, rummer blandt andet opgørelser over bevillinger, studerende, personale, gennemførelse – og publicering. Opgørelse af forskernes publiceringer har hidtil vist sig at volde problemer, idet der har været varierende måder at kategorisere og lave optællinger på. Det første standardiseringsinitiativ er derfor blevet modtaget positivt i Rektorkollegiet, og standardiseringsforslaget indgår blandt andet i den

høringsrunde, som Rektorkollegiet har igangsat blandt universiteterne med henblik på at fastlægge et fælles grundlag for indsamling af sammenlignelige nøgletal for universiteternes publiceringsaktiviteter. Med den hidtidige registreringspraksis på området har det nemlig vist sig vanskeligt at sammenligne publiceringsaktiviteten på tværs af universiteterne, skønt det er et af de vigtigste kvantitative udtryk for udbyttet af forskningsindsatsen.

Endelig tager PURE-bibliotekerne også højde for, at formaterne er i overensstemmelse med DDF, således at vi også ad den vej sikrer den fremtidige leverance af data til en fælles national forskningsbase.

Videreudvikling i 2005

PURE-bibliotekerne har søgt og fået støtte fra DEF til implementering og videreudvikling af PURE i 2004-2005. Det betyder, at anden generation af PURE (PURE 2) nu er ved at blive færdiggjort med henblik på implementering i andet kvartal 2005.

Blandt nøgle-elementerne i PURE 2 skal fremhæves:

- Implementering af den nye standard for registrering af forskningspublikationer (publikationskategorier og metadataformatet) og projekter (jf. ovenfor)
- OAI-kompatibilitet
- Z39.50-funktionalitet
- Generel performanceoptimering af systemet
- Forbedret kommunikation via web-services
- Forbedret dokumentation

Senere i 2005 ventes desuden udviklet:

- et modul til udarbejdelse af bibliometriske analyser baseret på data i

PURE-systemet:

- registrering af presseomtale
- en open source connector til DSpace og Fedora
- individuelle moduler relateret til det enkelte universitets behov

Samarbejdsmodellen mellem bibliotekerne og PURE's leverandør er således, at videreudvikling bestilles (og betales) af det bibliotek, der ønsker den konkrete ændring, hvorefter den udviklede funktionalitet stilles til rådighed for integration i øvrige PURE-installationer uden yderligere omkostninger end de implementeringsudgifter, der måtte løbe på. På denne måde fordeles udviklingsbyrden blandt bibliotekerne, samtidig med at videreudviklingstempoet holdes oppe her i den mest kritiske opbygningsfase for PURE-bibliotekerne.

Vi håber, at flere universiteter og forskningsinstitutioner finder vej til systemet og vil være med til at videreudvikle i fællesskab og med sigte på at skabe fælles standarder for området. PURE-samarbejdet står til rådighed med yderligere oplysninger til dem, der måtte have behov herfor.

Referencer

- [1] PURE: <http://pure.atira.dk/>
- [2] Videnbase Nordjylland: <http://vbn.dk/>
- [3] DSpace: www.dspace.org/
- [4] Fedora: www.fedora.info/

Links

PURE på HHÅ: http://lib.asb.dk/cms/nyhedsbrev/okt_2004/forskning.htm
DEF evaluering af Den Danske Forskningsdatabase: www.deflink.dk/nyheder/nyheder2.asp?id=1520
DEF's omtale af støtte til PURE-bibliotekerne: www.deflink.dk/nyheder/nyheder2.asp?id=1514

